

Bůh počátku a Bůh konce.

Rudolf Steiner

Berlín, 25. května 1909

Oprávněně se často tvrdí, že duchovní věda nemá být jen teorií o světě, životě a člověku, ale že má být pro člověka nejhlubším obsahem duše, náplní života. Přistupuje-li se k duchovní vědě se správným smýšlením, pak se tím v člověku veskrze stane. Výslovně však budiž zdůrazněno, že se tím stane poněkud, neboť duchovní věda se rovná tomu, co roste a vyvíjí se, nejprve je tu zárodek, který se stále zvětšuje a tím se stává stále účinnějším.

Ale nikdo nemůže doufat, že by mohl pouhým rozumovým chápáním duchovní vědy vyvodit z ní pravý život. Zevně pozorováno se to jeví tak, jakoby duchovní věda byla světovým názorem, ovšem obsáhlejší a velkolepější než druhé. Ale ona je ještě něco jiného. Vždyť která teorie by mohla mít ony obsáhlé názory na Saturn, Slunce a Měsíc? Které světové názory by se dnes odvážily podat o tom zcela určité výpovědi? Pokud se pozvednou nad to, co spatřují smyslové oči a slyší smyslové uši, zůstávají stát u abstraktních pojmů. Taková pojmání světa a teorie mají o božství, tkající za skutečností, jen neurčité pojmy. Také vzhledem k jiným, méně vzletným pravdám, jako jsou nauky o reinkarnaci a karmě, také v tom je duchovní bádání daleko před vším, co o vývoji člověka se osměluje říkat věda. Ta by sice také mohla přijít k těmto naukám, neboť kdyby skutečně chtěla vyvodit konsekvence z materialisticky-vědeckých skutečností, musely by být reinkarnace a karma dávno už populárními naukami. Ale protože se v dnešní vědě tyto konsekvence nikdo neodvažuje vyvozovat, zůstává se stát na místě. Mluví se o přírodně-dějinném a dějepisném vývoji, ale o pravém vývoji lidské individuality, která jde od života k životu a která přenáší lidskou duši do budoucnosti, o tom se nic nechce slyšet.

Ti, kdo pozorují život, musí čistě konsekvencemi tohoto života přijít také k nauce, o níž vypovídá jasnovidné bádání: k nauce o čtyřech člancích člověka. Ale protože dnešní věda je ve svém myšlení nesmělá, zvětšuje tuto nauku jen věda duchovní. Tak je duchovní věda i jako nauka v mnohém směru pokročilejší než jiné světové názory a filosofie, jež v přítomnosti k člověku přistupují. Ale to všechno není v podstatě vzato ještě vlastní plod duchovní vědy. Její plod není v tom, aby se brala jako uspokojující, dalekosáhlá nauka. Plod nemůžeme mít bez zárodku. Co dnes vyvíjíme jako plod anthroposofického světového názoru a co může naše srdce oblažit a naši lásku učinit hřejivou: tento plod duchovně-vědeckého světového názoru nemůžeme mít bez zárodku, což znamená bez duchovně-vědeckého poznání samého. Někdy se říká: K čemu potřebujeme tyto představy o reinkarnaci a karmě, o člancích člověka a vývoji světa? Jde přece o vývoj lidské lásky a ušlechtilého myšlení. - O to jde jistě, ale pravá, pro svět plodná lidská láska je možná jen na základě poznání, a to poznání duchovně-vědeckého. Jako poznání v mnohém duchovní věda předčí jiné světové názory. Když ji v sobě pravdivě vnitřně prožíváme, když se nedáme omrzet, abychom ve svých duších stále znovu probouzeli ony velké obsáhlé myšlenky, tyto myšleny v sobě neustále nosili, pak zpozorujeme, že tato nauka se může stát ve zcela určitém smyslu životním obsahem. Duchovně-vědecká nauka je jistým množstvím idejí, jež nás vedou do nadsmyslových světů, a my se proto musíme při svém duchovně-vědeckém myšlení povznést k vyšším světům. Každá duchovně-vědecká hodina je hmatnutím duše ze sebe ven nad všednost dne. Se svým myšlením jsme v okamžiku, kdy se odevzdáváme

této nauce, vytrženi ven do jiného světa. Naše „já“ je potom sjednoceno s duchovním světem, a když pomyslíme, že ten je tím, z něhož je zroeno naše Já“, tak potom jsme, myslíme-li duchovně-vědecky, se svým Já“ v naší duchovní domovině, u prapůvodního zdroje, z něhož samo pochází.

Když toto ve správném smyslu pochopíme, pak vpravdě můžeme duchovně-vědecké myšlení přirovnat ke stavu vědomí, který známe - z duchovního stanoviska - jako spánek. Když člověk navečer usne a vespí se do duchovního světa, pak je svým Já“ rovněž v tom světě, z něhož je zroeno jeho Já“, a odkud každé ráno vystupuje ven, aby v těle vstoupilo do smyslového světa. Jednou bude duše v tomto duchovním světě vědomě; v normálním lidském vědomí v něm Já“ vědomě není. Proč? Protože během časů se stalo ve svém vědomí pro duchovní svět stále slabším.

V době atlantské se ve spánku spatřovalo Já“ obklopeno božsky-duchovními bytostmi. Po atlantské katastrofě bylo „já“ vysazeno ven do smyslového světa a stále víc ztrácelo schopnost nahlížet do světa, v němž je ve spánku. Neboť je nesmyslem myšlenka, že by Já“ navečer zhaslo a ráno zase povstalo. Je v duchovním světě, jenže nikoliv vědomě!

Duchovně-vědecké myšlení nás činí silnými, aby nás poněmáhle vědomě spojilo s těmito duchovními světy. Tím, že nás anthroposofie aspoň v myšlení vede do onoho světa, má určité vlastnosti - blahodárné vlastnosti - společně se spánkem. Ve spánku přestávají všechny starosti a sklíčenosti přicházející ze světa smyslového. Může-li člověk spát a jeho myšlení je zhasnuto, zapomene všechny starosti. To je blahodárný účinek spánku záležející v tom, že Já“ během spánku nechává do sebe vlévat proudy duchovního světa. Tyto proudy obsahují posilující síly a dostávají se k tomu, že po čas spánku nejen nastupuje zapomnění všech starostí a žalu, ale že také poškození našeho organismu, přijímaná starostmi a trápením, jsou tím překonávána. Co tyto učinily zlého, to duchovní moc vymaže, a odtud je ono osvěžení, znovuzrození, které poskytuje každý zdravý spánek. Takové vlastnosti má duchovně-vědecké myšlení ve vyšším smyslu společně se spánkem.

Spirituální myšlenky, když je živě uchopujeme, jsou myšlenkami silnými. Když se povzneseme k myšlenkám minulosti a budoucnosti Země a tyto grandiózní události dáme na sebe působit, pak v napětí bude k nim naše duše přitahovaná a nesena bude daleko pryč od denních starostí. Myšlenky, jak nám z karmy, z tohoto osudového plánu, vzrůstá ideál naší vlastní královské vůle, ty nám dávají odvahu a sílu, takže si říkáme: 1 kdyby dnes ty nebo ony překážky byly v mém životě nepřekonatelné - má síla roste od inkarnace k inkarnaci. Stále silnější se stává královská vůle ve mně, a všechny přemohu a na tom se bude má vůle stále víc vyvíjet, má energie poroste. Maličkosti života, to všechno podřadné tohoto bytí, roztaje jako jinovatka na Slunci, na onom Slunci vycházejícím v moudrosti, která nás proniká ve spirituálním myšlení. Svět našeho citění bude proteplen, prožhaven, prosvětlen; naše bytí se bude šířit a my se v tom budeme cítit oblažení.

Když budeme takové okamžiky opakovat a dáme jim na sebe působit, vyplyne z toho zesílení našeho celého bytí ve všech směrech. Sice ne z dneška na zítřek, ale ve stálém opakování takových myšlenek zmizí poněmáhle trudnomyslnost, bědování nad naším osudem, zasmušilý temperament. Duchovní poznání se stane ozdravujícím prostředkem naší duše! A když se tím stane, když se naše bytí bude tímto způsobem rozšiřovat, potom nám vstoupí smýšlení, které je právě plodem duchovního poznání. Co v nás toto smýšlení nechává vznikat, to se musí považovat za duchovně-vědecký ideál. Všechna rozpolcenost, všechny disharmonie života odpadnou před harmonickými myšlenkami a city, táhnoucími za sebou energickou vůli. Tím se prokazuje duchovní bádání nejen jako vědění a nauka, ale jako životní síla a obsah naší duše. Když se tak pochopí, pak bude s to působit v životě, že člověka vytrhne ze všech starostí a smutků. A tak musí v naší době působit, neboť vděčí za své bytí ne nějaké libovůli, ale poznání, že toto duchovní bádání je nezbytné.

Individuality, které normální život lidí daleko předešly, Místři moudrosti a harmonie pocitů,

poznaly, že duchovní věda musí vproudit do naší kultury, nemá-li tato vyprahnout. Duchovní věda je novou životní šťávou, a přísun nových životních šťáv musí lidstvo čas od času dostávat. Duchovní věda je v naší době nutným proudem. Ti, kdo mají cit pro tyto velké pravdy, mají sem pospíšet a ty pravdy přijímat, aby byli určitým druhem fermentu pro ostatní lidstvo, solí pro duchovní život celého lidstva. To musí usilující člověk pociťovat jako druh povinnosti. Není těžké poznat, proč právě v naší době vyšlo z vysokého místa volání po duchovní vědě, aby se shromáždili ti, kteří mají pro ni otevřené srdce a svobodný rozum. Nechali jsme kráčet před naší duší poatlantské lidstvo a sledovali jsme kulturní epochy od indické doby až k naší, k epoše páté. Viděli jsme, jak během těchto dob ztráceli lidé kus po kuse vědomí duchovního světa.

V první epoše měli ještě lidé hlubokou touhu po duchovním světě. Smyslový svět byl pro ně mája, iluze. Pak ale nastaly časy, které člověka povolaly k zevní, t'ý- zické práci. Smyslový svět se musí v lásce získávat, neboť teprve pak se může zpracovávat. Člověk už nesmí říkat, že zevní svět je mája, ale musí se do něj se svými silami a svou moudrostí zahloubat. Tím ale postupně ztrácí vědomí duchovního světa, a Zarathustra, iniciátor perské kultury, musí svým žákům říci: Síla, vyzářující ze Slunce jako síla fyzická, vyvolává všechno žijící k tomuto životu. Ale tato fyzická síla není tím jediným. Ve Slunci žije Ahura Mazdao, duchovní bytost Slunce. - Lidem se muselo ukázat, jak ve všem smyslovém je dán zevní výraz ducha.

Tak se stalo, že v perské kultuře poprvé vystoupila tato nálada: Co je osvětleno Sluncem, je sice mája, iluze, ale za touto iluzí je třeba hledat ducha. Duchovní svět je neustále kolem mě, ale smyslovými očima a ušima jej nemohu prožívat, jen vědomím nadsmyslovým. Když je toto vědomí probuzeno, pak mohu i ve smyslovém bytí poznávat velkého ducha Slunce se všemi jeho poddanými bytostmi k Slunci náležejícími. Ale nastane doba, kdy to moje duše nepozná. - Bylo však obtížné plně to těm lidem předávat. Museli být ve stále nových vtěleních poněnáhu učiněni k tomu zralými, aby poznávali za veškerou fyzičností božskou duchovnost, aby poznali, že je tím proniknuta celá příroda. Člověk mohl v tomto životě poznávat božství, ale nemohl toto vědomí přenést s sebou do doby mezi smrtí a novým zrozením. Neboť bylo zvláštností té doby, že vědomí člověka mezi smrtí a novým zrozením bylo stále temnější. Představme si duši starého Inda této dávné doby. Když prošla smrtí a byla v jiném světě, žila ještě v poměrně jasném světě mezi duchovními bytostmi. V perské kultuře tomu tak bylo už méně. Svět mezi smrtí a novým zrozením se stal temnějším. Překážky se stavěly mezi duši a druhou duši, a duše se cítila osamělá. Nemohla takřka podat ruku druhé duši. To byla těžkost a temnota tohoto života ve světě duchovním, že nebylo možné jít spolu s ostatními. Během egyptské doby byla již pro duši ztracena velká část síly, která jí umožňovala podat ruku druhým duším; tak velká část, že egyptská duše toužila po uchování těla. To mělo zůstat uchováno v mumii. Vzniklo to z toho, že duše cítila: Síla, kterou беру s sebou do života mezi smrtí a novým zrozením, je nepatrná. Tělo se mělo udržovat, aby duše mohla na ně dolů shlížet jako na něco, co k ní patří, a tak mohlo nahradit sílu, které sejí tam na druhé straně už nedostávalo. Takové kulturní jevy jako mumifikování souvisejí hluboce s vývojem lidské duše.

Egyptřan měl představu, že ve smrti se sjednotí s Osiridem. Říkal si: Kdysi ve starých dobách mohla duše tam na druhou stranu pohlížet. Nyní tu sílu ztratila, ale zato si může zjednat náhradu, když zde v životě si osvojí jisté vlastnosti, aby byla Osiridovi stále podobnější. Pak sama se stane takovým Osiridem a po smrti s ním bude sjednocena. - Tak se duše snažila přimknutím k Osiridovi vytvořit náhradu toho, čeho sejí už nemohlo dostat ze starých dob. Co však Osiris duši dát nemůže, to ukazuje egyptská legenda, když říká, že Osiris jednou obýval Zemi spolu s lidmi. Pak ale byl svým zlým bratrem Sethem zamčen do truhly, jako do rakve. Tím se má říci, že kdysi, když byli lidé ještě duchovnější, byl Osiris spolu s nimi na Zemi, potom však musel zůstat v duchovním světě, protože byl

příliš dobrý pro fyzickou lidskou postavu. Takovou bytostí se měla stát duše, bytostí, která je příliš dobrá pro lidskou postavu, když si tato duše chtěla zjednat náhradu pro duchovní sílu zření mezi smrtí a novým zrozením. Přípodobně se Osiridovi mohla duše tam na druhé straně svou osamělost překonat, ale čeho se jí takto dostalo v duchovním světě společenstvím s Osiridem, to nemohla zase vzít s sebou do nového vtělení, neboť Osiris se do tohoto smyslově-fyzického vtělení nehodil. Duše si učinila bytí mezi smrtí a novým zrozením snesitelné, ale nic z toho nemohla s sebou přinést do nové inkarnace.

To bylo tíživým nebezpečím, v němž se lidstvo tenkrát vznášelo, že inkarnace byly stále horší. Neboť z duchovní síly se nemohlo sem dostat nic nového. Jen to se mohlo vzdělávat, co zůstalo ze staré doby. To dozrálo v době řecko-římské. Jako z květu plod se to dostalo na světlo v nádherném umění Řeků. To byl nejkrásnější plod toho, co bylo lidstvu dáno s sebou jako staré dědictví z pradávných dob. Ale byla s tím spojena temnota v životě mezi smrtí a novým zrozením, a pravdu měl jeden ze vznešených Řeků, když řekl: Raději žebrákem na Zemi, než králem v říši stínů! Ano, v tomto světě řecké země a římských států, kde člověk vlastnil tak mnohé, co obšťastňovalo a uspokojovalo jeho smysly, v tomto světě to právě bylo, kde nic nemohl vzít s sebou do života mezi smrtí a novým zrozením.

Pak přišla událost na Golgotě, která má význam nejen pro zevní fyzický svět, ale pro všechny světy prožívané člověkem. V okamžiku, kdy tekla krev z ran Vykupitele, když mrtvola visela na kříži, zjevil se Kristus v podsvětí (v dolním světě) a roznítil světlo, jež zase učinilo vidoucími duše zde dole. A od tohoto okamžiku mohla duše nahlédnout, že zase odtud zdola může také přijít síla pro zevní svět. Už se duše nesjednocuje s Osiridem, aby měla náhradu pro ztracené zření, ale od této chvíle si mohla říci: Také zde dole nacházím světlo Kristovo, nacházím to, co se vnořilo do Země, neboť Kristus se stal duchem Země. A já vysávám sílu v životě mezi smrtí a novým zrozením z ducha, takovou sílu, kterou mohu s sebou přinést, když se vracím na tuto Zemi k novému zrození. - Co však bylo nutné, aby tato síla správným způsobem sem vproudila? K tomu bylo nutné, aby ve vztahu k smyslovosti byl proveden úplný převrat.

Položme si otázku, co pociťovali staří Indové, když říkali: Tento svět je mája, velký klam, a když svými smysly se s ním spojuji a jej vnímám, pak sám jsem propadl velkému klamu. Jen když se od něj odvrátím a pozvednu se k tomu, co je mimo smysly, když se pozvedám k prastarému duchovnu, pak jsem ve světě bohů! Jedině tím, že se stáhnou ze zevního světa, přicházím svým nitrem, jež mi zůstalo jako kus starého dědictví z oněch duchovních světů, nazpět k své staré domovině. Musím se vrátit zpět do této prastaré svaté země, z níž jsem vykročil do smyslového světa. Mohu se vrátit jen tím, že dám působit svému duchovnu, které odvrátí pohled od zevního světa. - V oné době bylo člověku možné obrátit své kroky nazpět. V jeho nitru zůstalo ještě tolik ze síly vzhlízet k starým bohům, že při použití této síly se mohla cesta k bohům najít. Tak nacházel Ind své Dévy, z nichž všechno povstalo. Pak přišla doba perská, v níž lidská duše už neměla tolik ze síly, která byla dědictvím ze staré doby. Kdyby nyní duše řekla: Obrátím své kroky nazpět, nechci zůstat v tomto světě, pak by staré bohy už nenašla. K tomu už síla nevystačila. To je spojeno s postupným vývojem lidstva. Kdyby se teď duše pokusila odvrátit pohled od zevního světa a vidět jej pouze jako iluzi (máju), pak by to vedlo k tomu, že by neviděla vyšší bohy, ale jen podřízené Dévy, zlé duchovní bytosti nepatřící k vysokým bohům, bytostí, které upadly do zla. To by tyto duše nacházely. Poněvadž hrozilo toto nebezpečí, muselo se duši ukázat, jak ve smyslovém světě, když se duše od něj neodvrací, ale z něj vychází, jak v něm může vidět víc, jak smyslový svět je zevním výrazem pro duchovnost. Když se pohled obrátí vzhůru ke Slunci, učí se duše spatřovat v něm nejen zevní fyzickou sílu, ale Ahuru Mazdao, slunečního boha, a tím bude duše schopna něco vědět o božském duchu i ve světě smyslovém.

Perská duše se stala slabou pro duchovní síly, přivádějící zpět k starým bohům, a musela se

nejprve vychovávat, aby prohlédla závoj materiality, který překrývá ducha. V zevním světě se jí ukazovali špatní asurové, ale dobré duchovní bytosti, které jsou za zevní iluzí, ještě vidět neuměla. Proto mezi indickou a perskou kulturou se převrací všechna označení pro duchovno. Dévové jsou v indické kultuře dobré bytosti, v perské kultuře však se stali Dévové bohy špatnými. Pravý důvod této přeměny žije právě v postupném vývoji lidské duše, která se stávala stále silnější ve vztahu k zevnímu světu, avšak stále slabší ve vztahu k světu vnitřnímu. Ale těmi, kteří mají vést vývoj lidstva, připravuje se nyní to, co přijde.

Když Zarathustra učil pozvednout pohled k Slunci a vidět ve sluneční auře boha Slunce, pak už věděl, že to není nikdo jiný než duch Kristův, který se prozatím může zjevovat jen zvenku. Kristovu bytost spatřit na Zemi člověk ve své duši ještě nemohl. Co bylo dříve vidět ve Slunci jako Ahura Mazdao, to musí sestoupit na Zemi. Teprve potom se může člověk učit vidět svým nitrem sám v sobě božsky-duchovní bytost, dévu. Život v lidském těle nebyl ještě v perské době schopen přijmout do sebe Kristova ducha a jím se proniknout. To muselo přicházet pomalu a pozvolna. Musíme se seznámit s myšlenkou, že bohové se mohou zjevit jen tomu, kdo se k přijímání bohů připraví. Jen k tomu lidstvu, které se připravilo, mohl přijít nitrem spatřovaný déva.

Vše ve vývoji lidstva se děje pomalu a zvolna, ne všude postupuje vývoj stejně. Po atlantské potopě byly národy stěhovány na Východ. Ta nebo ona část atlantských potomků zůstala v té či oné krajině, a tyto národy se vyvíjely rozdílně. Čím se Ind stal schopným mít živý pocit pro duchovní svět? Tím, že zcela zvláště probíhal vývoj Já“. Hluboko uvnitř v duchovním světě zůstalo toto Já“, takže mělo sklon nacházet málo spojitosti s fyzickým světem. To právě bylo zvláštností Inda, že měl tento sklon k duchovnu dávnověku a málo souvislosti měl s fyzickým světem, s nímž nechtěl své Já“ spojovat. Proto na Východě nekvetou vymoženosti zevní kultury, tamní národy nemají k tomu žádnou vložku vynalézavosti. Na Západě měl člověk více nadání přiložit ruku k dílu v zevním světě, neboť měl úlohu jej zpracovávat. Persie tvořila hranici mezi Západem a Východem. Více na Východ zůstali lidé, kteří málo obraceli pohled k zevní smyslovosti. Proto mohlo dojít k tomu, že šest set roků před Kristem byla pro Východ ještě nutná nauka, jakou byla nauka Buddhy. Na tento bod světového vývoje musel být Buddha postaven, protože měl udržet v duších bdící touhu po duchovních světech dávnověku. Proto musel kázat proti žízni dostat se do fyzického světa. A této duši káže v době, kdy sice ještě měla sklon, ale nikoliv už schopnost, povznést se do duchovních světů. Buddha káže lidem vysoké pravdy o utrpení, a přináší jim poznatky, které pozvedají duše nad tento svět utrpení. Pro západní svět by tato nauka byla nemožná. Pro něj musela být taková nauka, která dorostla náklonnosti k světu smyslovému. Západ musel mít nauku, která říkala: V zevním světě musíte pracovat tak, aby síly tohoto světa byly postaveny do služeb lidí. Ale také můžeme plody tohoto života vzít s sebou po smrti do duchovního světa.

Zvláštnost křesťanství se obvykle nepojímá správně. V římském světě nacházelo křesťanství malý ohlas u těch, kdo mohli užívat pokladů a bohatství tohoto světa, naproti tomu mělo velký ohlas u těch, kteří měli ve smyslovém světě práci. Přes všechnu práci ve smyslovém světě, uvnitř fyzického světa, věděli tito lidé, že zde vyvíjejí něco, co mohou vzít s sebou po smrti. To byl onen vznešený pocit, který oduševňoval ty, kdo přijímali křesťanství. Lidé si mohli říci: Když jako svůj ideál si postavíš Krista, budeš v tomto světě vyvíjet něco, co ani smrtí nemůže být zničeno. — Toto vědomí se mohlo vyvinout jen tím, že Kristus byl skutečně na Zemi, nějakou bytost Dévy, ale jako bytost ztělesněná v lidském těle, takže každý člověk si ji mohl vzít za vzor a ideál. Ale k tomu se musely vytvořit podnět a síla. A předpoklady pro to vytvářel Zarathustra. Zakusil tak mnoho, že byl připraven takové poslání převzít.

Zarathustra, který v Persii spatřil ve sluneční auře boha Slunce, musel se ovšem v dřívějších vtěleních připravovat, aby mohl tohoto Boha spatřit. Už v době, naplněné ještě naukami svátých říšů,

měl za sebou vysoké, vznešené zážitky inkarnací. Byl zasvěcen do nauk svátých říšiů. Postupně je přijímal v sedmi po sobě jdoucích inkarnacích. Potom byl zrozen v těle, které bylo slepé a hluché a mělo co nejméně vztahů k zevnímu světu. Musel být zrozen jako člověk přímo nevnímavý pro zevní smyslové dojmy. A tehdy mu z jeho nitra vzešla vzpomínka na nauku svátých říšiů, kterou kdysi přijal. A právě zde mohl velký bůh Slunce v něm něco zažehnout, co nauku říšiů přesahovalo. To ožilo zase při další inkarnaci a tehdy to bylo, kdy se Ahura Mazdao zjevil Zarathustrovi zvenku.

Tak mnoho prožil Zarathustra, než se stal učitelem a inspirátorem perského národa. Pak víme, že měl žáky Mojžíše a Herma, a že Hermovi dal své astrální tělo, Mojžíšovi své tělo éterické. Z Mojžíše vychází ona z kroniky akáša plynoucí nauka od toho „Já jsem ten, který jsem já“ (*Ejeh asher ejeh, jsem, který jsem*). Tak se Zarathustra pomalu připravoval ještě k mnohem větší a mohutnější oběti. Když se Zarathustrovo astrální tělo zase objevilo v Hermovi a éterické tělo v Mojžíšovi, mohlo si jeho Já“, jež se vždy dále vyvíjelo, utvořit při novém vtělení astrální a éterické tělo podle dokonalosti jeho Já“. A Zarathustra byl znovuzrozen ve staré zemi chaldejské, šest set let před Kristem, a stal se učitelem Pythagora - jako Zara- thos nebo Nazarathos. V chaldejské kultuře pak připravoval na podnět, který má přijít do světa. Nacházíme to opět v oné shodě vyjádřené v části bible, kde se praví: Mudrci Východu přicházejí pozdravit Krista jako novou hvězdu moudrosti, která vyšla. Zarathustra učil, že přijde Kristus, a kteří zůstali žáky této významné nauky Zarathustrovy, ti věděli, kdy čas tohoto velkého podnětu z Golgoty přijde.

Mezi těmi, kteří zde ve světě tak stojí - Buddha, Zarathustra, Pythagoras - je vždy určitá souvislost. Neboť co ve světě působí, je přece síla, je skutečnost. Duchové působí společně, ne nadarmo jsou spolu zrozeni v jednom údobí. Tak velké podněty vývoje lidstva zasahují do sebe. Zarathustra poukazoval na toho, kdo událostí na Golgotě měl způsobit, aby lidé mohli najít silou svého vlastního nitra svět Dívů, aby to mohli stále víc a více, čím dál do budoucnosti se budou moci vyvíjet a směřovat svými kroky dopředu. A ve stejném čase říkal Buddha: Je ovšem duchovní svět, před nímž všechen svět smyslový je mája, iluze. Obrat'te své kroky zpět do světa, v němž jste byli, než procitla žízeň po pozemském bytí, a najdete nirvánu, spočinutí v božství. To je rozdíl v nauce Buddhově a Zarathustrově. Buddha učí, že zpětnými kroky může člověk přijít k božství, a Zarathustra jako Zarathos učí: Přijde doba, kdy se světlo ztělesní v samotné Zemi, a duše, bude-li kráčet dopředu, bude se tím blížit k božství. — Buddha říká: Ve zpětných krocích najde duše Boha - Zarathustra říká: Boha najde duše v krocích dopředu.

Hledá-li se Bůh v začátku (alfa) nebo v konci (omega), najde se. Kráčí-li se nazpět nebo dopředu, k Bohu se přijde! Ale lidé ho mají najít zvýšenými lidskými silami. Síly nutné k nalezení Boha-alfa jsou prapůvodní síly člověka. Ale ty síly, které jsou nutné k nalezení Boha-omega, ty si musí člověk sám vydobýt na Zemi. Není jedno, jdeme-li nazpět k alfa nebo dopředu k omega. Kdo chce jenom najít Boha, chce jen přijít do duchovního světa, může jít dopředu nebo nazpět, ale komu záleží na tom, aby lidstvo opustilo Zemi ve stavu zvýšeném, ten musí ukazovat cestu k omega, ke konci.

To činil Zarathustra. Razil cestu pro lidstvo, které má přiložit ruku k silám samotné Země. Zarathustra přinášel vstříc Buddhovi nejplnější porozumění, vždyť oba hledali jedno a totéž. Co musí udělat Zarathustra? Musí přivodit možnost, aby k Zemi mohl sestoupit podnět Kristův. Zarathustra je zrozený jako Ježíš z Nazaretu, a tím, co se stalo v předcházející inkarnaci, mohl se Zarathustra sjednotit s mnohým, co zůstalo navíc ze spirituální ekonomie. Svět je hluboký a pravda komplikovaná! A přivtělena byla Ježíši z Nazaretu také různými cestami dál vedená bytost Bud- dhy, neboť v tom, kdo má mnoho působit, působí mnohé. Ježíšovo Já“ opustilo při křtu v Jordáně fyzické, éterické a astrální tělo, a sluneční Bůh, duch Kristův vchází dovnitř a žije po tři roky v tělech Ježíše z Nazaretu. Tak pracoval Zarathustra k tomu, aby lidstvo bylo učiněno příjemcem Kristova podnětu. Tímto nadešel důležitý okamžik zemského vývoje. Nyní se stalo možným, aby lidé mohli najít Boha

ve svém nitru, a mohli teď něco s sebou přinést ze světa mezi smrtí a novým zrozením do nového vtělení. A již teď jsou zde duše, které dostatečně silně pociťují: Byl jsem ve světě, v němž zářilo světlo Krista. - Že mnohá duše to temně tuší, to činí člověka schopným rozumět dnes slovům duchovní vědy. Protože dnes takoví lidé jsou, řekli si Mistři moudrosti a harmonie pocitů, smíme doufat, že tito lidé budou pociťovat pravdy duchovní vědy a že je učiní obsahem svého života. Protože tito Mistři to vědí, pověřili ty, kdo měli pro to porozumění, posláním zvěstovat v přítomné době anthroposofii. Je to nutnost, že duchovní věda už začíná být duchovním proudem naší doby. Duše připravil pro ni sám Kristus, a plnou zárukou pro její setrvání je skutečnost, že Kristovo světlo, když bylo jednou zažehnuto, nemůže již uhasnout. S tímto pocitem nutnosti anthroposofického duchovního proudu se naplníme, a pak v něm stojíme ve správném smyslu a budeme jej mít jako nevyhladitelný ideál před očima.

Ano, lidská osobnost se musela vyvinout natolik, že bylo umožněno, aby světlo mohlo sestoupit a v lidském těle říci: „Já jsem světlo světa!“

Nejprve svítilo dolů do duše Zarathustry a mluvilo k této duši, a ta duše pochopila světlo světa a pro ně se obětovala, aby to světlo našlo místo a mohlo říci: „Já jsem světlo světa!“, z pozemského těla k člověku.

GA 109